

Haarlem en omgeving

Het uitzetten van wisenten in het voor publiek afgesloten Kraansvlak tussen Zandvoort en Overveen was tien jaar geleden een groot experiment. Zou het werken? Een wild dier in een duingebied? Ja, het werkt. De wisentenkudde doet het fantastisch en heeft een positieve invloed op het duinlandschap. Zand wordt losgewoeld, struikgewas weggevreten. En het publiek vindt de imposante beesten prachtig.

Op duinsafari met de wisenten

Margot Klompmaker
m.klompmaker@hollandmediacombinatie.nl

Zandvoort * Wat begon als een experiment is na tien jaar uitgegroeid tot een groot succes: het uitzetten van wisenten in de duinen van het Kraansvlak tussen Zandvoort en Overveen. De kudde is inmiddels een trekpleister van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland, waartoe het Kraansvlak behoort.

Van heinde en verre vergapen nieuwsgierige bezoekers uit binnen- en buitenland zich aan de flink uit de kluiten gewassen bizons. Ze zijn verbaasd dat dit zomaar kan: een wild dier bekijken op zo'n vijftig meter afstand. Safari in de Randstad.

Wilde dieren

Tien jaar geleden in 2007 hadden natuurbeheerder PWN en ARK Natuurontwikkeling niet durven dromen dat dit project zo goed zou uitpakken voor natuur, dier en mens. „PWN heeft al langer dieren in de duinen rondlopen, zoals konikpaarden en Schotse hooglanders. Maar met wisenten in een natuurlijke omgeving had vrijwel niemand in Nederland nog ervaring. Het zijn wilde dieren. We

hadden geen idee hoe dat allemaal zou gaan”, vertellen boswachter Ruud Maaskant van PWN en Yvonne Kemp, ecooloog en projectcoördinator van ARK.

PWN zet de wisent in als natuurlijke maaier van het duingebied, evenals de Schotse hooglanders, koniks, schapen en koeien. Nog meer dan de andere grazers doet de wisent zich te goed aan bomen en struiken en mag graag door het zand liggen rollen. Daarmee bewerkstelligt de lobbies wat de beheerder graag wil: hij houdt het gebied open. „De invloed van de wisent zien we na tien jaar overall in het landschap terug.”

Come back

Ooit kwamen wisenten, Europese bizons, in grote delen van Europa voor. Maar in het wild stierf het dier uit in de vorige eeuw. In gevangenschap bleven er slechts 54 dieren over. Maar de wisent is bezig met een comeback. In Oost-Europa leven weer wisenten in het wild. De wereldpopulatie bestaat nu uit meer dan 6000 wisenten, waarvan er ongeveer 4000 in het wild, of semi-wild.

Hoe kwam PWN erbij om de wisent in te zetten in het duingebied? Maaskant en Kemp: „Het idee leefde al langer onder natuurbeheerders, maar het punt is dat je

De wisenten hebben in tien jaar een positief stempel gedrukt op het duinlandschap

een geschikt gebied moet hebben. Dus een terrein wat niet toegankelijk is voor publiek en met een vegetatie waar de wisent iets mee kan.”

Kraansvlak

Het Kraansvlak, een stiltegebied naast Middenduin van 400 ha waar geen publiek komt, behoort tot een van de terreinen die PWN in beheer heeft. Maaskant: „Toen dat begon dicht te groeien, hebben we eerst koniks en Schotse hooglanders ingezet, maar dat was niet

genoeg. Toen kwam het idee om het met wisenten te proberen. Die zouden iets extra's kunnen toevoegen. Daarbij hebben we een aantal andere organisaties betrokken, zoals ARK Natuurontwikkeling. Want PWN is beheerder van een gebied, geen beheerder van dieren. We hadden mensen nodig die ons konden helpen. Er was immers geen enkele ervaring met het uitzetten van wisenten in de Nederlandse duinen.”

Gedrag

Wisent neemt een hap meidoorn.

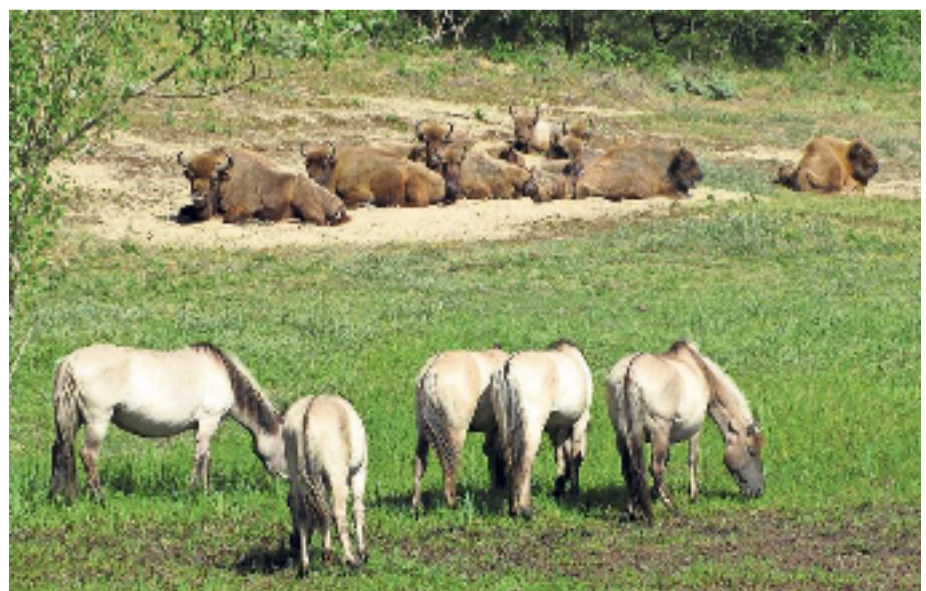

FOTO RUUD MAASKANT Konikpaarden en wisenten in een gebied: het kan.

ESTHER RODRIGUEZ Wisent neemt een

Haarlem en omgeving

Tien jaar wisenten in het Kraansvlak groot succes

houden. Dit is een rustgebied met af en toe wat bezoek van de mens. Dat willen we vooral zo houden.” Ook na tien jaar wisentenonderzoek gaan PWN en ARK door. „We willen de wisenten en hun gedrag en invloed op het landschap blijven volgen.”

Het experiment van PWN slaat aan in binnen- en buitenland. In het Kraansvlak zijn inmiddels ruim 20 kalfjes geboren. „We hebben startende wisentprojecten kunnen helpen door dieren naar andere gebieden te verhuizen, zoals Brabant en zelfs Spanje. Natuurbeheerders komen hier kijken hoe wij het doen.”

Maar elk gebied is weer anders. Soms aarden dieren niet op een andere plek. Dat hebben PWN en ARK ervaren toen een aantal jaren geleden onverwacht twee jonge mannetjes overleden die vanuit een natuurgebied bij Lelystad waren gehaald. „Dat maakt ons nog meer duidelijk hoe belangrijk het is goed te kijken of een dier in een gebied past. Wat bij ons goed gaat, kan elders mislukken. Je kunt dieren niet zomaar ergens anders neerzetten. Je kunt ons project niet een op een kopiëren. Het blijft maatwerk.”

Meer informatie op wisenten.nl. Veel foto's zijn te zien via de link www.wisenten.nl/nl/gallery.

FOTO RUUD MAASKANT

Er kwamen zes wisenten uit Polen: vijf vrouwtjes en een mannetje. Het wel en wee van de kudde werd en wordt nauwgezet gevolgd. Hoe gedragen de wisenten zich, wat eten ze, wat is hun effect op het landschap, hoe is het contact met andere dieren, hoe reageren ze op de aanwezigheid van mensen. De kudde is inmiddels flink gegroeid. Tien dieren zijn elders uitgezet en zestien lopen nog rond in het Kraansvlak. De observatie van de dieren heeft PWN en ARK veel geleerd. „Het

zijn rustige, schuwe beesten. Ze komen niet op je aflopen, maar houden afstand. Ook mogen ze graag liggen woelen in het zand. Daardoor dragen ze mooi bij aan het open houden van het gebied. Ze eten veel struiken zoals de kardinaalsmuts, die nu zo ongeveer is gedecimeerd. Dus onze opzet om meer dynamiek en afwisseling in het gebied te brengen is geslaagd. Er is een mozaiek-landschap ontstaan.”

Struwelen met kardinaalsmuts en duindoorn zijn afgenomen of open

gemaakt. Er zijn meer bloemrijke graslanden en kruiden gekomen. Het bloot gelegde zand trekt vlinders, bijen, andere insecten en de zandhagedis aan. Ook in andere opzichten heeft de proef positief uitpakkt. „We hebben inmiddels de koniks en hooglanders weer in hetzelfde gebied gezet en dat gaat goed. De groepen laten elkaar met rust.”

Excursies

Zelfs het contact met mensen is geen probleem, mits het publiek

een zekere afstand in acht neemt. Inmiddels zijn er excursies te voet of te paard door het gebied om de wisenten te bekijken of te fotograferen. Ook het wandelpad in het wisentengebied is een succes. Al betrappen de boswachters sommige wandelaars die zich buiten het pad wagen om een leuke foto te schieten. „Even een wisent van dichtbij op de plaat zetten is geen goed idee. Anders dan koniks en hooglanders zijn wisenten wilde en dus onvoorspelbare dieren. We blijven waarschuwen voor afstand

zandbad

Ruiters op het duin in het wisentengebied

FOTO LOUISE PREVOT

FOTO RUUD MAASKANT